

Archeologisch bureauonderzoek

**Margrietstraat 7, Haps
Gemeente Cuijk**

B&G rapport 1023

Colofon

Projectnummer	22680710
Auteurs	drs. A.M.H.C. Koekkelkoren, drs. S. Moerman
Redactie	dr. A.W.E. Wilbers
Versie	1.2
Status	concept

Autorisatie

A.W.E. Wilbers	Senior Prospector	08-09-2010	
----------------	-------------------	------------	--

Goedkeuring

Dhr. K. Peters	Gemeente Cuijk		
----------------	----------------	--	--

Opdrachtgever

Dhr. J. Reijs
Margrietstraat 7
5443 BA Haps

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, augustus 2010
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SAMENVATTING:

In opdracht van de familie Reijs is er door archeologisch bedrijf Becker & Van de Graaf bv een bureauonderzoek uitgevoerd aan de Margrietstraat 7 te Haps, gemeente Cuijk. Het plangebied bestaat uit een verstoord deel, waar ten tijde van het onderzoek sportcentrum Vivelli is gelegen, en een onverstoord deel waar de parkeerplaats ligt. Uit het onderzoek is gebleken dat er een grote kans is om archeologische resten aan te treffen in de onverstoorde delen van het plangebied. Op basis van archeologische opgravingen circa 50 m ten zuiden van het plangebied worden archeologische waarden verwacht vanaf de Bronstijd en IJzertijd op het dekzand, vanaf ongeveer 1,0 m –mv. Bij de opgravingen is de noordgrens van de nederzetting niet aangetroffen. Het is zeer aannemelijk dat de archeologische resten doorlopen tot in het plangebied. Het onbebouwde deel van het plangebied is daarmee een van de weinige onverstoorde locaties waar de (noordelijke) grens van de prehistorische vindplaats bepaald kan worden. In de humeuze bovenlaag worden middeleeuwse resten verwacht. De geomorfologische ligging van het plangebied maakt het mogelijk om hier tevens resten aan te treffen vanaf het Paleolithicum en het Mesolithicum, hoewel deze sporen onder of in het dekzand liggen.

De aanleg van de geplande nieuwbouw zal het onverstoorde deel van het plangebied verstoren en daarmee de eventueel aanwezige archeologische waarden. Elke grondroerende activiteit zal het aanwezige bodemarchief verstoren. Om deze reden wordt er vervolgonderzoek geadviseerd. De meest gunstige methode hiervoor is het graven van proefsleuven in het onverstoorde deel van het plangebied. Deze proefsleuven zullen reiken tot en met de top van het dekzand, zodat resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen worden aangetroffen en onderzocht. Om eventuele resten uit het Paleolithicum en Mesolithicum te onderzoeken wordt geadviseerd in combinatie met de proefsleuven een booronderzoek te laten uitvoeren.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
1.4. Werkwijze	6
2. GEOMORFOLOGIE EN BODEM	7
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap	7
2.2. Geomorfologie.....	7
2.3. Bodem	7
3. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE INFORMATIE.....	9
3.1. Korte geschiedenis van Haps	9
3.2. Archeologie	9
3.3. Lokale situatie en mogelijke verstoringen	10
4. VERWACHTINGSMODEL.....	11
4.1. Beantwoording vraagstelling.....	11
5. AANBEVELINGEN	12
5.1. Betrouwbaarheid	12
GERAADPLEEGDE BRONNEN	13
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	14
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Overzicht plangebied	
4. Periodentabel	
5. Geomorfologische kaart	
6. Historische kaart 1967	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Margrietstraat 7
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	42609
<i>Plaats</i>	Haps
<i>Gemeente</i>	Cuijk
<i>Kadastrale aanduiding</i>	CUL 0L 2572, 2740, 2741
<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	187540/411284 187523/411315 187567/411267 187567/411237 187499/411251
<i>Oppervlakte plangebied</i>	4213m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging
<i>Opdrachtgever</i>	dhr. J. Reijs Margrietstraat 7 5443 BA Haps Tel: 048-5322727
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: A.M.H.C. Koekkelkoren Postbus 126 2200 AC Noordwijk Tel: 071-3326888 akoekkelkoren@bgarcheologie.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Cuijk Contactpersoon: dhr. K. Peters Postbus 10001 5430 DA Cuijk Tel: 048-5396600 kees.peters@cuijk.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	September 2010

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van de familie Reijs heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in september 2010 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een locatie aan de Margrietstraat 7 in Haps, gemeente Cuijk. De aanleiding voor dit onderzoek is een bestemmingsplanwijziging. Op de locatie wordt een sportcentrum omgebouwd tot een woonlocatie. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een nog onbekende diepte. Voor dit onderzoek zal een diepte worden aangehouden van maximaal 2,0 m -mv. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden aanbevelingen gedaan over eventueel behoud of vervolgonderzoek.

Om dit doel te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Is op de locatie naar verwachting nog een bodemarchief aanwezig?
- Wat is (naar verwachting) de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien het bureauonderzoek niet of onvoldoende antwoord kan geven op bovenstaande vragen:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de vragen 1 en 2 voldoende te kunnen beantwoorden?

Indien het bureauonderzoek voldoende antwoord kan geven op de vragen 1 en 2:

- In welke mate wordt een eventueel aanwezig bodemarchief verstoord door de realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006) en de gemeentelijke eisen.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 4. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt in het westelijke deel van het centrum van Haps, op de hoek van de Margrietstraat met de Beatrixlaan. Het plangebied heeft een grootte van 4213 m². Het sportcentrum ligt in de noordoostelijke hoek van het plangebied (figuur 1). De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn weergegeven in bijlage 3.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 500 m rondom het plangebied gekozen. Hiermee worden de gebieden in en om Haps die informatie leveren over de (bewonings)geschiedenis van Haps bij het onderzoek betrokken.

*Figuur 1. Satellietfoto van het plangebied (Google Maps).
Het plangebied staat aangegeven binnen het rode kader.*

1.4. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van informatie uit de onderstaande lijst. Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Archeologie

- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
- Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Bodemkaarten en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart 46 (Stichting voor Bodemkartering 1976, Wageningen)
- Geomorfologische kaart 46 (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1988, Wageningen)
- Toelichting op de geomorfologische kaart 46 (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1988, Wageningen)

Historische kaarten

Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, onder andere op watwaswaar.nl.

Archief

In het Brabants Historisch Informatie Centrum is enkele informatie aangetroffen over de ontwikkeling van Haps en enkele gebouwen in de voormalige gemeente Haps. Er is echter geen specifieke informatie gevonden over het plangebied.

Overige informatie

Er is contact opgenomen met de lokale heemkunde vereniging Haps Heem. Er is contact geweest met dhr. van den Besselaar. Hij vertelde dat er weinig verstoringen op het plangebied hebben plaatsgevonden, met uitzondering van waar een gebouw staat. Bovendien heeft er in het verleden een skatebaan op het terrein gelegen.

Verder is er gebruik gemaakt van eerder onderzoek dat is uitgevoerd in Haps in de omgeving van het plangebied aan de Burgemeester van Hultenstraat (Verwers 1972, Wilbers/Moerman 2008, Wilbers/Berkhout 2008, Hoven/Gardeniers/van der Feest 2010).

2. Geomorfologie en bodem

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied is gelegen in een landschap waar de Maas een dal heeft uitgesleten. Haps is gelegen op de overgang van twee rivierterrassen. Deze terrassen zijn bedekt met afzettingen van de Maas. Tijdens het Weichselien (10.000-115.000 jaar geleden) was de Maas een vlechtende rivier voor smeltwater die in het rivierdal dikke pakketten zand en grind heeft afgezet. Tijdens de warmere perioden van het Weichselien (het Bølling – en Allerød interstadiaal, circa 13.000 en 11.000 jaar geleden) voegden de diverse geulen van de rivier zich samen en werd de Maas een meanderende rivier met slechts één stroom. Deze rivier sneed zich in de afzettingen van de voorafgaande vlechtende rivier in, waardoor er een terras ontstond (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1988^b).

Dit proces herhaalde zich tijdens de daaropvolgende koude deel van de ijstijd, het Late Dryas (circa 11.000-10.000 jaar geleden). Toen werd de Maas weer een vlechtende rivier waarbij grove sedimenten werden afgezet op de riviervlakte en de geulen van de vlechtende rivier het landschap insneden. Enkele van deze geulen zijn nog zichtbaar als lage delen in het landschap (AHN). Het Late Dryas werd opgevolgd door een warme periode, het Holocene (vanaf 10.000 jaar geleden). Hierop veranderde de Maas weer in een meanderende rivier die zich weer insneed in eerdere afzettingen, waardoor een nieuw terras ontstond.

In de restgeulen van de vlechtende Maas stroomden in het Holocene kleine beken die het landschap afwateren en de geulen geleidelijk opvulden met een leempakket. Ook is het mogelijk dat in deze laagten veen is ontstaan, mogelijk circa 3000 – 2000 jaar geleden, in het Subatlanticum (Teunissen 1972).

Niet alleen de Maas heeft het landschap rondom het plangebied gevormd en beïnvloed. Door de wind is het oppervlak geërodeerd en is er zand afgezet. Het dikke pakket zand dat werd afgezet en het Pleistocene landschap bedekte, wordt dekzand genoemd (de Mulder 2003). Dit zand werd niet uitsluitend gelijkmatig over het landschap verspreid, op verschillende plaatsen werd het zand ook afgezet in duinen of duincomplexen. In het Holocene, een warmere periode, raakte het dekzand en de duinen begroeid waardoor het zand werd vastgehouden.

2.2. Geomorfologie

Het plangebied ligt op de geomorfologische kaart in een bebouwd gebied, maar kan aan de hand van de omliggende gekarteerde delen worden geplaatst op de overgang van twee terrassen, mogelijk met overstromingsmateriaal. Het oudste en hoogste terras is ontstaan tijdens het Weichselien en het jongste en lagere terras is ontstaan tijdens het Vroege Dryas. Ten noorden en ten zuiden van het plangebied, op een afstand van enkele honderden meters, liggen twee restgeulen uit het Late Dryas (AHN, Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1988^a). Tussen deze twee geulen, rondom het plangebied, ligt een verhoging in het landschap. Deze verhoging, een terraswelling of terrasrest-rug die bedekt is met dekzand, wordt doorsneden door een oost-west lopende laagte, vermoedelijk een restgeul uit het Late Dryas, gevuld met oud dekzand (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1988^b, Verwers 1972; AHN).

2.3. Bodem

Het overgrote deel van het plangebied staat op de bodemkaart aangegeven binnen een gebied een hoge bruine enkeerdgrond (Stichting voor Bodemkartering 1976). Dit zijn gronden met een (opgebrachte) humeuze bovengrond die dikker is dan 50 cm. Indien de bovengrond niet is vergraven, kan het een esdek of plaggendeck worden genoemd. Dit dek is ontstaan door het langdurig bemesten van arme zandgronden met potstalmest, bestaand uit een mengsel van plaggen, dierenmest en huisafval. Middels deze methode bleef een akker in deze nutriëntarme omgeving langdurig vruchtbaar. Deze methode werd in hoofdzaak toegepast vanaf de 13de eeuw en in sommige gevallen

reeds vanaf de 11de eeuw. Door de continue bemesting raakte de omgeving rondom het akkergebied (het veld) ontgrond, terwijl het akkercomplex (de es of de kamp) zelf tot een meter verhoogd kon raken. De grondwatertrap VII geeft aan dat het om zeer droge gronden gaat waarbij de grondwaterstand gemiddeld dieper zit dan 80 cm –mv in de winter en in de zomer zelfs dieper dan 120 cm –mv.

Het noordwesten van het plangebied staat op de bodemkaart aangegeven als deel van een gebied met een gooreerdgrond (Stichting voor Bodemkartering 1976). Gooreerdgronden komen met name voor op lage zandgronden. De bovengrond bestaat uit een humeuze laag van circa 20 – 40 cm dikte. De ondergrond bestaat uit grijs, niet roestig en leermarm zand (de Bakker 1966). De grondwatertrap van het gebied is V, waarmee de gooreerdgronden iets natter zijn dan de enkeerdgronden van de rest van het plangebied. Het behoort echter nog steeds tot de droge gronden met een gemiddelde grondwatertrap van maximaal 40 cm –mv in de winter en minimaal 120 cm –mv in de zomer.

3. Archeologische en historische informatie

3.1. Korte geschiedenis van Haps

Uit historische kaarten, het archief en de gemeentelijke website blijkt dat het huidige dorp Haps in de Middeleeuwen is ontstaan op de noordelijke flank van de terrasrest-rug. De eerste vermeldingen van de plaatsnaam stammen al uit de 13de eeuw. In de buurt van Haps werd het kasteel “de Gravenhof” gebouwd, circa 500 m ten oosten van het plangebied. Dit kasteel, *Huis Haps* genaamd is bekend vanaf het begin van de 15de eeuw en heeft daar gestaan tot in de 19de eeuw, toen het vervallen raakte. Rondom het dorp kwamen enkele grote boerenhoeven voor. Bij de opgravingen op het “Kamps Veld” zijn mogelijke grondsporen van een dergelijke boerenhoeve uit de Middeleeuwen aangetroffen, ongeveer 350 m westelijk van het plangebied. Op historische kaarten (bijlage 6) blijkt dat Haps pas zijn huidige vorm heeft aangenomen in de tweede helft van de 20ste eeuw. Hierbij werden de wegen en bewoning rondom het plangebied aangelegd in de eerste helft van de jaren 1960. Vóór deze tijd bestond het plangebied uit een gebied met akkers. De bebouwing in Haps was in de 19de en 20ste eeuw beperkt tot de delen langs de Sint Hubersteweg en Oeffeltseweg (waswaswaar.nl). In het zuiden van Haps was er een spoorweg aangelegd die echter maar 100 jaar dienst heeft gedaan, van 1873 tot 1972. Straatnamen als de Stationsstraat en Spoorstraat, circa 400 m ten zuidoosten van het plangebied herinneren nog aan de aanwezigheid van een spoorlijn met station.

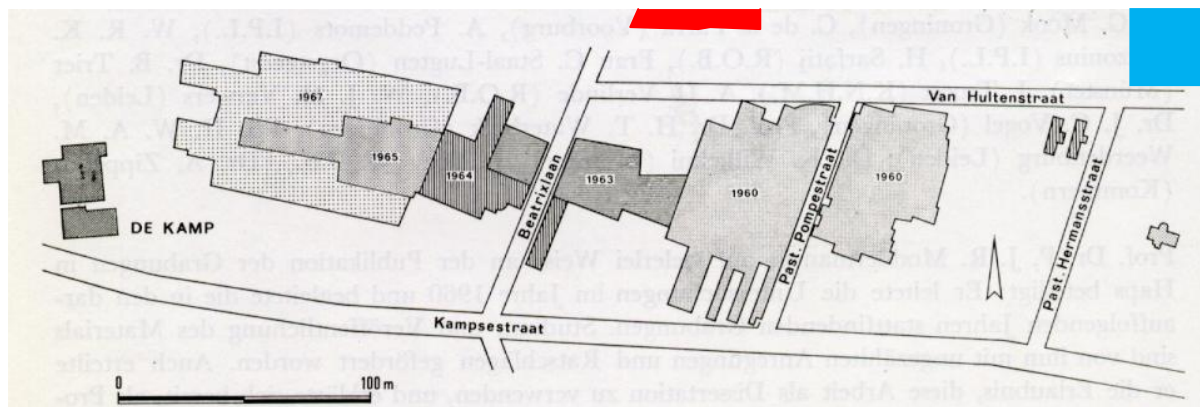
3.2. Archeologie

Het plangebied staat op de verwachtingskaart van Cuijk aangegeven met een (middel)hoge verwachting. De CultuurHistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant kent het plangebied een hoge verwachting toe. Deze hoge waardering is voornamelijk gebaseerd op de bodem in het gebied, namelijk een bruine enkeerdgrond. Hierdoor blijven de resten in en onder het humeuze dek goed geconserveerd.

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd.

In het onderzoeksgebied, met een straal van 500 m rondom het plangebied, zijn er meerdere onderzoeken en meldingen bekend (bijlage 2). Binnen het onderzoeksgebied zijn 11 eerdere onderzoeken bekend. Hierbij gaat het om enkele booronderzoeken, lokale opgravingen, maar ook een groot en bekend onderzoek dat niet in Archis geregistreerd staat als één onderzoek, maar als enkele waarnemingen (waarnemingnummers 31327, 31328, 31345, 31351, 31352 en 45405). Het gaat hierbij om opgravingen circa 50 m ten zuiden van het plangebied onder de naam Kamps Veld. In 1958 werden bij de aanleg van de Burg. van Hultenstraat verschillende urnen met crematieresten aangetroffen uit de Late Bronstijd en Vroege IJzertijd (waarneming 31328). Deze resten werden gevonden op een diepte van circa 1,0 m -mv (Verwers 1972). Daarop werden tussen 1960 en 1968 op het “Kamps Veld” bij uitgebreide opgravingen (figuur 2) de resten aangetroffen van een grafveld met inhumatiegraven uit het Late Neolithicum (periode van de late Klokbeke en Wikkeldraad-aardewerk) en crematiegraven uit de Midden-Bronstijd, de Late Bronstijd en uit de IJzertijd (figuur 1). De fase aan het eind van de Bronstijd en het begin van de IJzertijd wordt gerekend tot de Nederrijnse grafheuvelcultuur, een regionale culturele groep, waarvan verder niet erg veel bekend is. Op grond van de datering van deze grafheuvels lijkt het aannemelijk dat de terrasrest-rug mogelijk al minstens sinds het einde van het Neolithicum bewoond is. Nederzettingssporen ouder dan de Midden-IJzertijd zijn niet aangetroffen. Naast een grafveld zijn ook minstens 23 huisplattegronden en 67 bijgebouwtjes aangetroffen van een nederzetting uit de Midden- en Late IJzertijd, globaal gedateerd tussen 450 BC en 150 AD. Een deel van het opgegraven aardewerk dateerde uit de Romeinse tijd (Verwers 1972).

Een aantal grondsporen, mogelijk van een boerderij, en een hoeveelheid aardewerk dateert uit de late Middeleeuwen, de periode waarin het gebied opnieuw ontgonnen werd vanuit het dorp Haps. Het scala van de late aardewerkvondsten wijst erop, dat deze bewoning in de 10^e of 11^e eeuw begonnen kan zijn.

Figuur 2. De opgravingen van de jaren 1960 (Verwers 1972). Het plangebied ligt circa 50 m naar het noorden (zie rode markering). De opgravingen van 2008 liggen ten oosten van het plangebied (zie blauwe markering).

Het was destijds helaas niet mogelijk de gehele vindplaats op Kamps Veld, bestaand uit grafvelden en nederzettingen uit de bovengenoemde perioden, te onderzoeken. Resten van nederzettingen en grafvelden kunnen daarom recent verstoord zijn door bebouwing of zich toch nog in aangrenzende terreinen bevinden. Het plangebied grenst vrijwel direct aan deze opgravingen. Hierdoor is er een grote kans dat de archeologische nederzetting doorloopt tot in het plangebied.

In een proefsleuvenonderzoek en opgraving ruim 100 m ten oosten van het plangebied zijn resten aangetroffen uit de Vroege- en Midden-IJzertijd. Tijdens de onderzoeken zijn huisplattegronden en een waterput aangetroffen, maar geen resten van begravingen. De bewoningssporen kunnen gerelateerd worden aan het gebruik van de omgeving in de IJzertijd direct ten zuiden van de opgravingen. Ook zijn in dit onderzoek resten aangetroffen uit de Middeleeuwen. Er bleek een esdek aanwezig te zijn, hoewel er geen datering aan kon worden gegeven door verstoringen en het gebrek aan indicatoren (Wilbers/Berkhout 2008). De locatie van deze opgraving waar in elk geval resten zijn aangetroffen uit de IJzertijd doet vermoeden dat ook in het plangebied resten uit deze periode(n) kunnen worden aangetroffen.

3.3. Lokale situatie en mogelijke verstoringen

Het plangebied staat op de historische kaarten vanaf het begin van de 19de eeuw aangegeven als een landbouwgebied. Er is geen bewoning bekend, noch ligt het plangebied aan een weg. Pas in de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het onderzoeksgebied ingericht. Waarschijnlijk stamt de Margrietstraat en de bijhorende bebouwing uit de eerste helft van de jaren 1960. Deze datering wordt aangehouden omdat op de kaart van 1957 er nog geen bebouwing staat aangegeven, terwijl dit wel het geval is op de kaart van 1967. Het plangebied staat op deze kaart echter nog aangegeven als een deel groen binnen de bebouwde zone (bijlage 6). Pas op de kaart van 1978 staat er een gebouw op het plangebied, het huidige sportcentrum Vivelli.

Er geen bewijs dat de ondergrond van het plangebied geroerd is vóór de aanleg van het sportcentrum. Door de aanleg van het gebouw zal de ondergrond onder het sportcentrum waarschijnlijk verstoord zijn. De diepte hiervan is onbekend. Voor de delen van het plangebied waarop geen bebouwing staat, is er geen verstoring bekend. Naar aanleiding van een klic-melding voor het gebied is gebleken dat er enkele leidingen zijn aangelegd ten noorden van het sportcentrum, vanaf de straat naar het gebouw (KaData:www.mijn.kadaster.nl).

Omdat een groot deel van het plangebied bestaat uit een parkeerterrein zal de verstoring hier minder zijn en is het mogelijk om hier nog een onverstoord ondergrond aan te treffen. Enige verstoringen hebben plaats kunnen vinden bij de aanleg en verwijdering van een skate-baan in het verleden (pers. comm. dhr. van den Besselaar). Deze verstoringen zullen echter waarschijnlijk niet diep zijn geweest.

4. Verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat het onbebouwde deel van het plangebied niet is verstoord tot in de archeologische laag. Deze laag mag worden verwacht binnen de bovenste meter onder het maaiveld. Resten die hier aangetroffen kunnen worden dateren vanaf de prehistorie, met name vanaf het Laat-Neolithicum tot en met de IJzertijd en hebben betrekking op een nederzetting met bijhorend grafveld. Dit is gebaseerd op de vondsten die ten zuiden en westen van het plangebied zijn gedaan tijdens opgravingen in de jaren 1960 en in 2008 (Verwers 1972, Wilbers/Berkhout 2008, Wilbers/Moerman 2008, Hoven/Gardenier/van der Feest 2010). Gezien de ligging van het plangebied op een verhoogd deel tussen twee geulen, is het mogelijk om hier ook resten aan te treffen van menselijke bewoning van vóór het Neolithicum.

De archeologische resten uit de IJzertijd zijn tijdens de opgravingen aangetroffen op een diepte van circa 1,0 m –mv. Deze diepte kan als een richtlijn worden gebruikt voor de overige resten. Oudere resten mogen dieper worden verwacht dan 1,0 m –mv, jongere resten, met name uit de Middeleeuwen. Alle archeologische resten hebben waarschijnlijk betrekking op bewoning en landbouw.

De delen van het plangebied die wel bebouwd zijn, zijn mogelijk volledig verstoord. De diepte van de verstoring is echter niet bekend. Het is mogelijk dat er nog archeologische resten onder het gebouw liggen die niet verstoord zijn door de bouwwerkzaamheden. De resten in de bovenste meter van het plangebied zijn waarschijnlijk volledig verstoord, maar het wellicht nog mogelijk om hier resten vanaf de Bronstijd tot het Paleolithicum aan te treffen.

4.1. Beantwoording vraagstelling

- Is op de locatie naar verwachting nog archeologische waarden aanwezig?

Ja, met name op het deel waar geen bebouwing aanwezig is. Hier kan de bodem met uitzondering van de bovenste decimeters volledig intact zijn. In de delen waar wel bebouwing is, is het zeer waarschijnlijk dat het bodembestand is beschadigd. Omdat archeologische resten met name in de bovenste meter te verwachten zijn, is het zeer waarschijnlijk dat hier bijna alle eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord zijn.

- Wat is (naar verwachting) de omvang, ligging, aard en datering van de archeologische waarden?

Het is mogelijk om op het dekzand resten aan te treffen vanaf het Neolithicum. In de directe omgeving van het gebied zijn resten aangetroffen van menselijke bewoning vanaf de Bronstijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het is mogelijk om deze resten ook aan te treffen in de onverstoorde delen van het plangebied. Het is bovendien mogelijk om resten aan te treffen uit het Paleolithicum en het Mesolithicum onder en in het dekzand.

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de vragen 1 en 2 voldoende te kunnen beantwoorden?

Het is noodzakelijk dat er verder onderzoek wordt uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de verstoringen en de archeologische waarden van het plangebied. Geadviseerd wordt om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Door het graven van proefsleuven worden enkele delen van het plangebied opgegraven om een goed beeld te krijgen van het gebied en waar de archeologische vindplaatsen zich bevinden. Gezien de bewezen aanwezigheid van de mens in het verleden in de omgeving van het plangebied is het namelijk zeer waarschijnlijk dat in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn. Een combinatie met een (karterend) booronderzoek ten tijde van de opgraving zou wenselijk zijn om eventuele vindplaatsen uit het Paleolithicum en Mesolithicum op te sporen.

5. Aanbevelingen

Aan de hand van het bureauonderzoek is geconstateerd dat er archeologische resten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Er wordt geadviseerd om in het plangebied een vervolgonderzoek uit te laten voeren in de onverstoorde delen van het plangebied. Dit zijn de onbebouwde delen van het plangebied, in het zuiden en westen.

De meest gunstige vorm voor een vervolgonderzoek is een proefsleuvenonderzoek. Hiermee wordt de ondergrond onderzocht op de aanwezigheid van archeologische resten vanaf het Laat-Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Deze sleuven zullen waarschijnlijk tot een diepte van circa 1,0 tot 2,0 m – mv reiken. Om de mogelijkheid van de aanwezigheid van mensen in het Mesolithicum en Paleolithicum te toetsen wordt geadviseerd een booronderzoek uit te laten voeren in combinatie met de opgraving. De boringen zullen dieper moeten reiken, tot aan de oude Maasafzettingen uit het Pleistoceen.

Voor alle gravende onderzoeken, waaronder proefsleuven, dient voorafgaand aan de uitvoering van het onderzoek een Programma van Eisen geschreven te worden. Dit Programma van Eisen moet goedgekeurd worden door de bevoegde overheid (de Gemeente Cuijk) alvorens met het onderzoek kan worden begonnen. Houd er rekening mee dat de goedkeuring ongeveer zes weken in beslag neemt.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Cuijk. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemversturende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

5.1. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie kan echter, op basis van de geraadpleegde bronnen, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden nooit geheel gegarandeerd worden.

Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Noord-Brabant 1:25000*, Den Haag.

Bakker, H. de/ J. Schelling, 1966: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

Hoven, E./J. Gardenier/ N.J.W. van der Feest, 2010: *Archeologische opgraving Burgemeester van Hultenstraat, Haps, gemeente Cuijk*, Becker & Van de Graaf rapport, Noordwijk

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Stichting voor Bodemkartering, 1976: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 46 West/Oost Vierlingsbeek*, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1988^a: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 46 Gennep*, Wageningen / Haarlem.

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1988^b: *Toelichting op kaartblad 46 Gennep*, Wageningen / Haarlem.

Teunissen, D., 1972: Palynologische undersøchungen in der Umgebung des Kamps Veld in Haps, in: Verwers, G.J., 1972: Das Kamps veld in Haps in Neolithikum, Bronzezeit und Eisenzeit. *Analecta Praehistorica Leidensia* V, Leiden

Verwers, G.J., 1972: Das Kamps veld in Haps in Neolithikum, Bronzezeit und Eisenzeit. *Analecta Praehistorica Leidensia* V, Leiden

Wilbers, A.W.E./ S. Moerman, 2008: *Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase Stationsstraat, Haps, gemeente Cuijk*, Becker & Van de Graaf rapport, Noordwijk

Wilbers, A.W.E./ M. Berkhout, 2008: *Inventariserend veldonderzoek, proefsleuven Burgemeester van Hultenstraat, Haps, gemeente Cuijk*, Becker & Van de Graaf rapport, Noordwijk

Websites

www.ahn.nl/viewer

www.mijn.kadaster.nl

watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

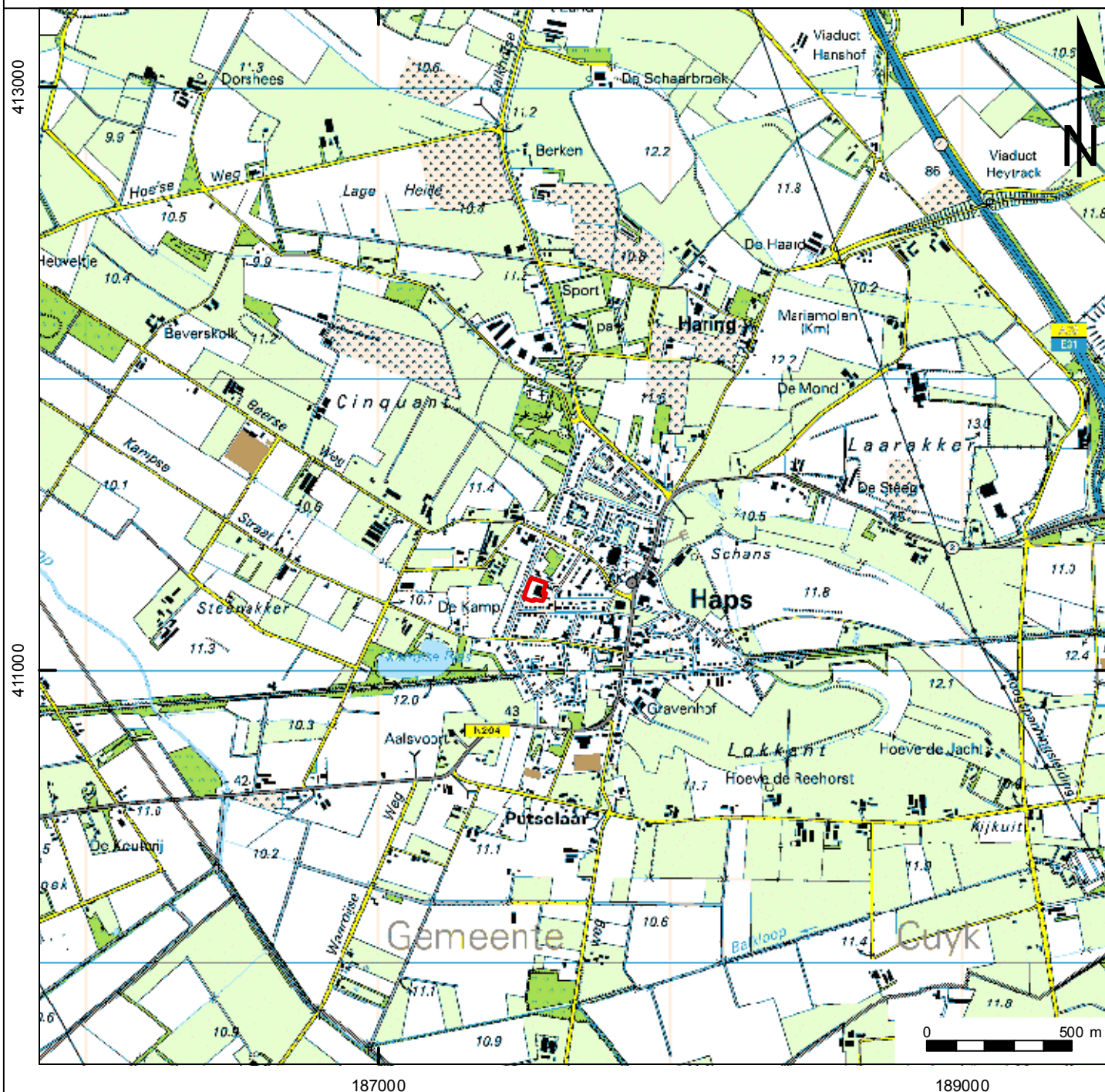
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
BP	Before Present (Present = 1950)
CHW/CHS	Cultuurhistorische Waardenkaart/ Hoofdstructuur
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

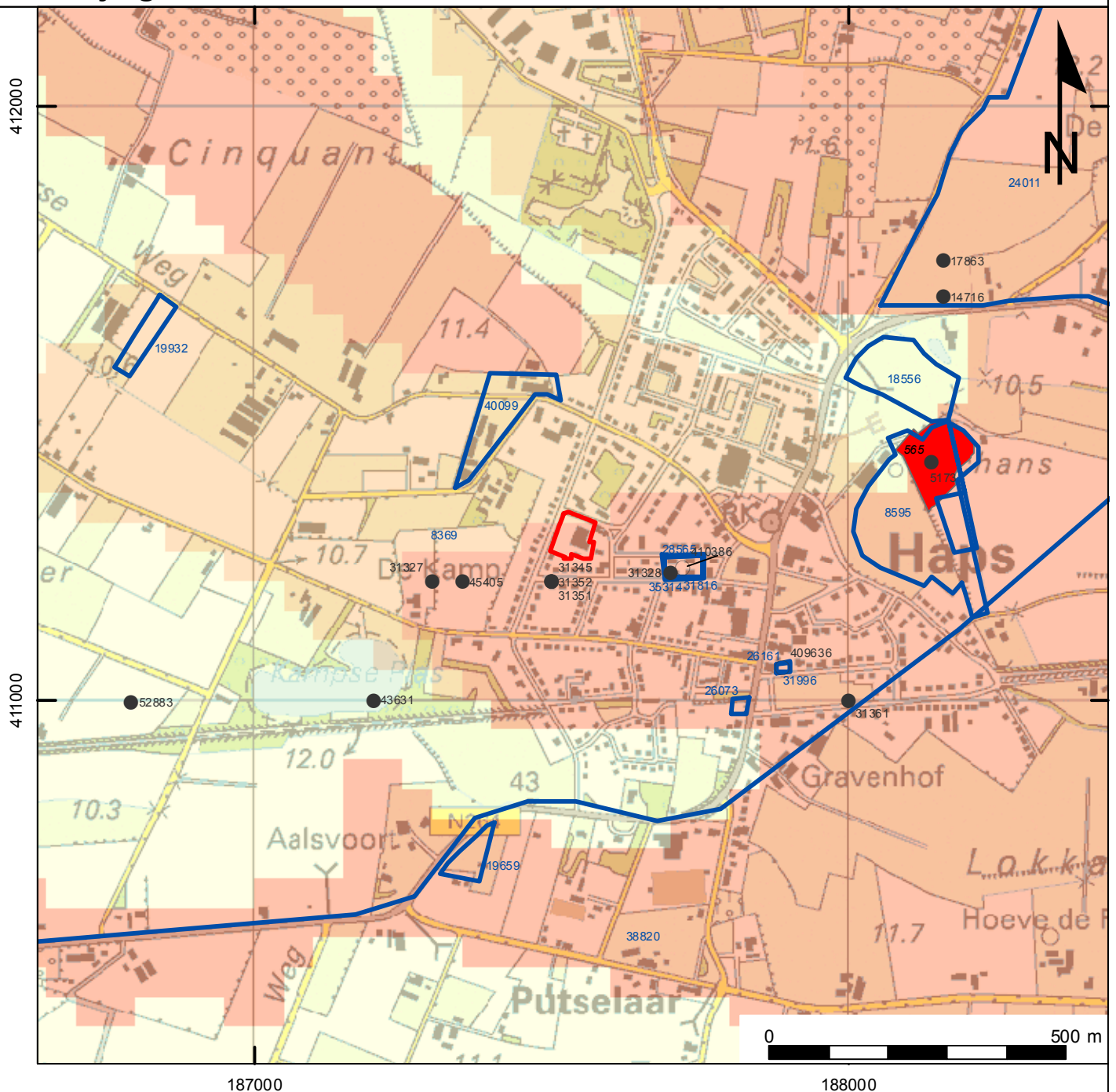

Projectnummer: 22680710
Projectnaam: Haps Margrietstraat 7

Legenda

Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

Projectnummer: 22680710

Projectnaam: Haps Margrietstraat 7

Legenda

- ☐ vondstmeldingen
- ☒ waarnemingen
- ☐ Plangebied
- ☐ onderzoeksmeldingen

monumenten

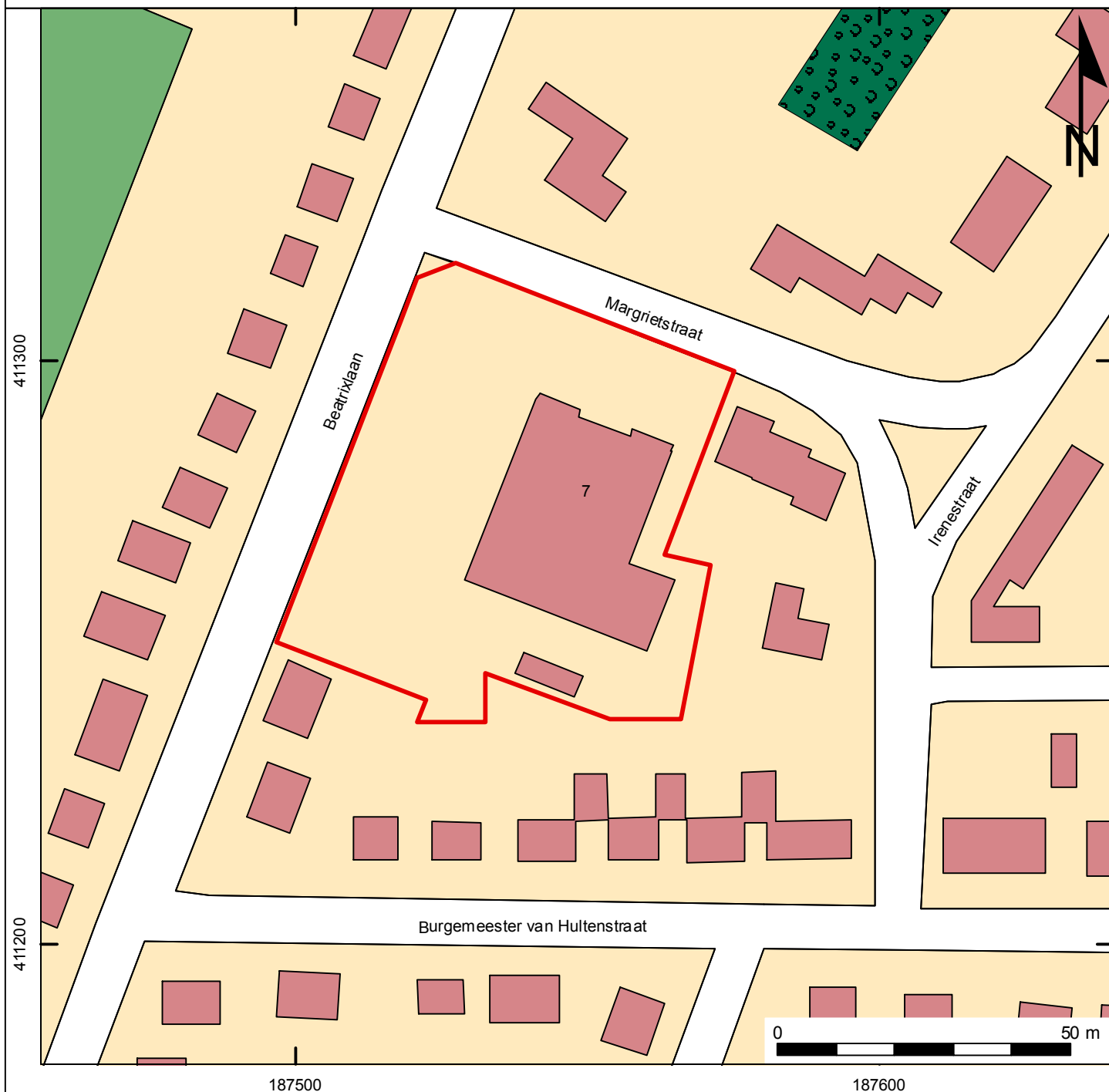
Archeologische waarde

	Terrein van archeologische betekenis
	Terrein van archeologische waarde
	Terrein van hoge archeologische waarde
	Terrein van zeer hoge archeologische waarde
	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- lage trefkans (water)
- middel hoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- lage trefkans
- water
- middel hoge trefkans
- ongekarteerd
- hoge trefkans
- zeer lage trefkans

Bijlage 3: Overzicht plangebied

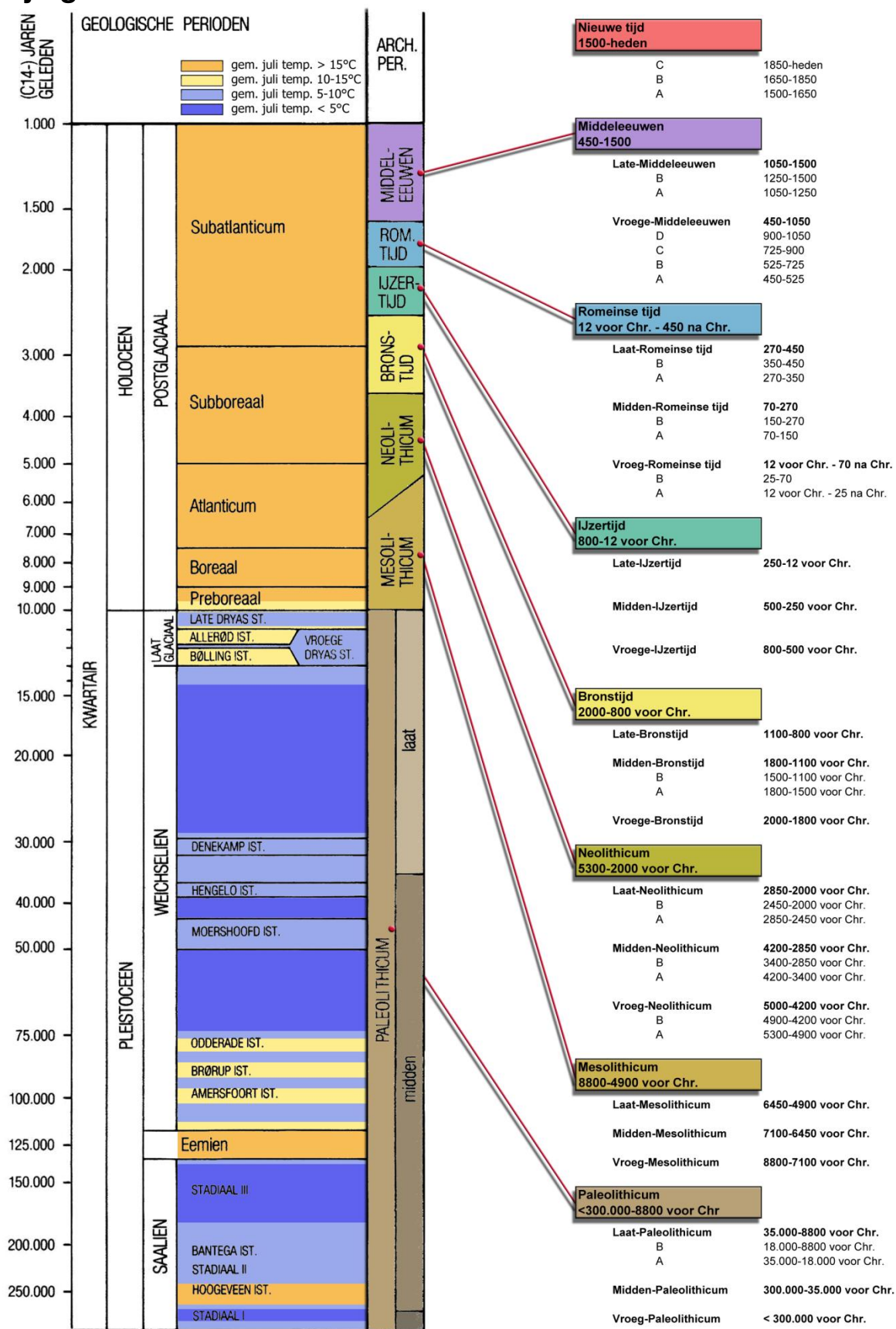

Projectnummer: 22680710
Projectnaam: Haps Margrietstraat 7

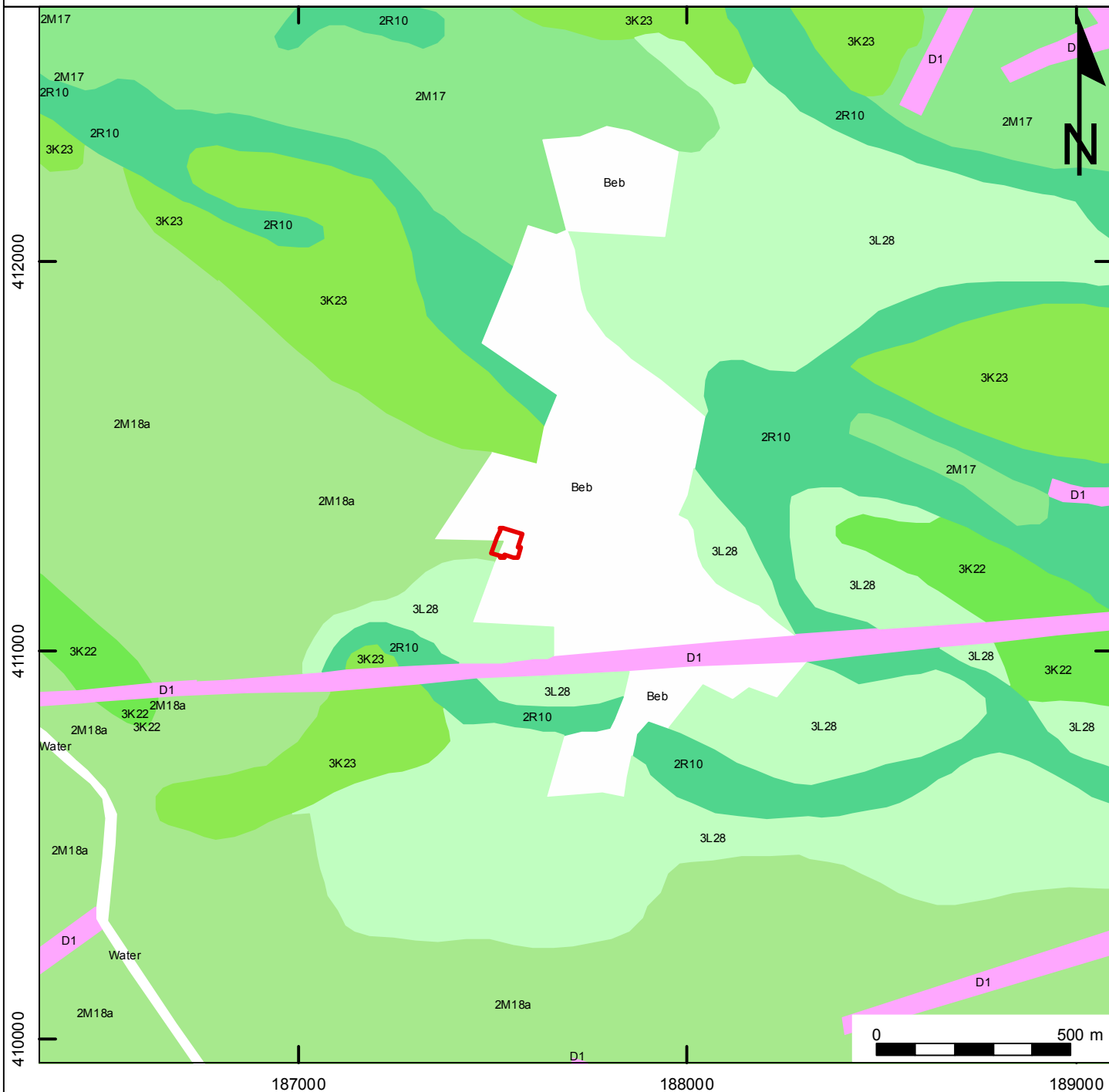
Legenda

 Plangebied

Bijlage 4: Periodentabel

Bijlage 5: Geomorfologische kaart

Projectnummer: 22680710

Projectnaam: Haps Margrietstraat 7

Legenda

Plangebied

Geomorfologie

D1 Lage dijk

Beb Bebouwing

3L28 Terraswelingen

3K23 \"Terrasrestrug, met dekzand\"

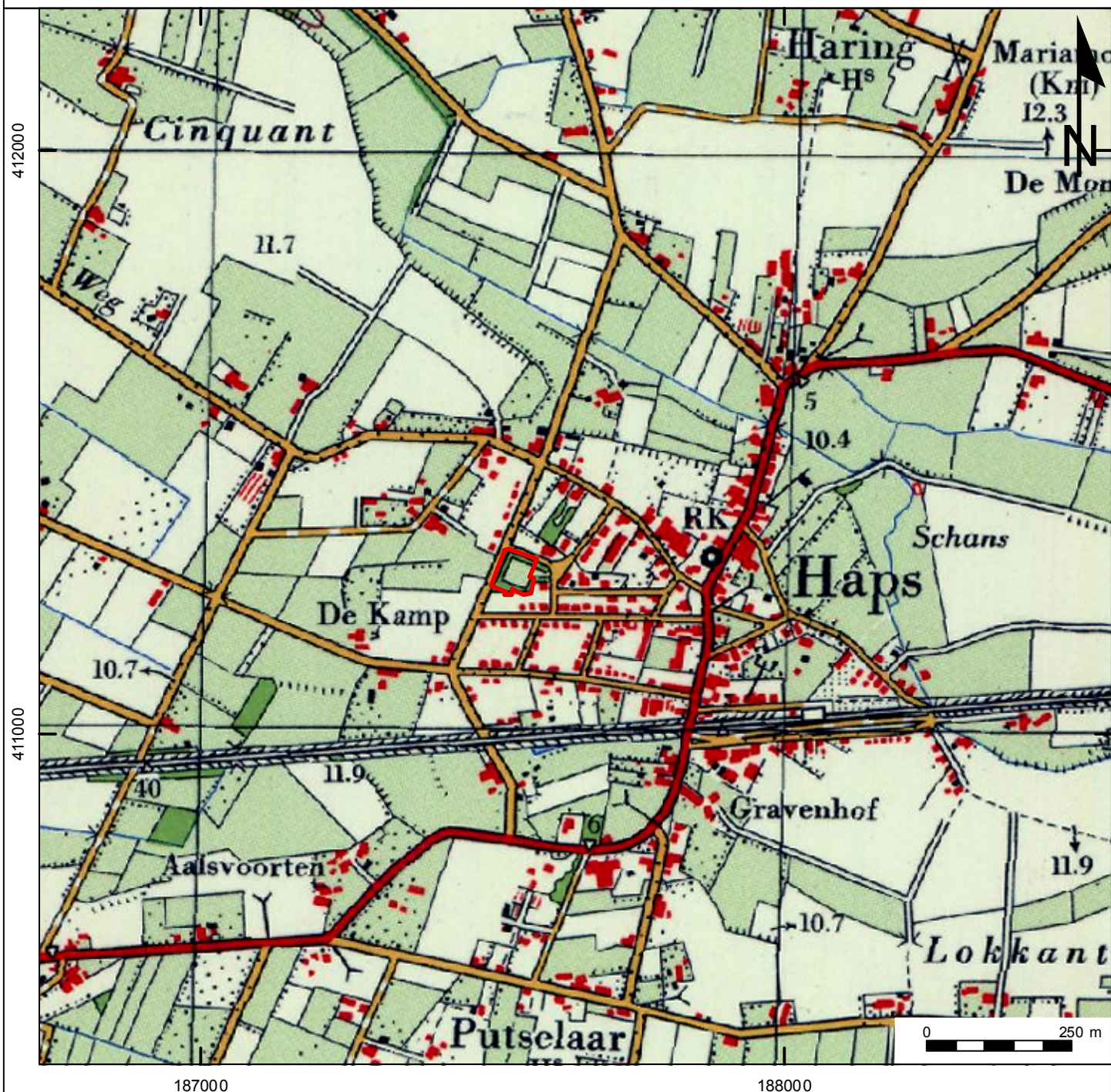
3K22 Terrasrestrug

2R10 Geul van vlechtend afwateringsstelsel

2M18a Terrasvlakte

2M17 Terrasvlakte

Bijlage 6: Topografische kaart 1967

Projectnummer: 22680710
Projectnaam: Haps Margrietstraat 7

Legenda

Plangebied